

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI

AZƏRBAYCAN AVTOMOBİL YOLLARI DÖVLƏT AGENTLİYİ

Regional Yollar və İnkişaf Layihəsi

Ətraf Mühit və Sosial Çərçivə
Sənədlərinin (ƏMSÇS) hazırlanması
ƏMƏYİN İDARƏ EDİLMƏSİ
PROSEDURLARI (ƏİEP)

Fevral 2021

MÜNDƏRİCAT

1.	GİRİŞ	1
1.1	LAYİHƏ HAQQDA ÖN SÖZ.....	1
1.2	LAYİHƏ HAQQINDA.....	1
2.	LAYİHƏDƏ ƏMƏYİN İSTİFADƏSİ	5
2.1	İŞÇİLƏRİN NÖVLƏRİ.....	5
2.2	LAYİHƏ ÜZRƏ İŞÇİLƏRİN SAYI.....	6
2.3	LAYİHƏ ÜZRƏ İŞÇİ QÜVVƏSİNİN XÜSUSİYYƏTLƏRİ.....	6
2.4	İŞÇİ QÜVVƏSİNİN VAXT ŞƏRTLƏRİ.....	7
3.	ƏSAS POTENSIAL İŞ/ƏMƏK RİSKLƏRİNİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ	7
4.	ƏMƏK QANUNUNUN QISA XÜLASƏSİ: MÜDDƏALAR VƏ ŞƏRTLƏR	9
4.1	ƏMƏKHAQQI VƏ TUTULMALAR.....	10
4.2	İŞ SAATARI.....	11
4.3	İSTİRAHƏT FASILƏLƏRİ.....	11
4.4	MƏZUNİYYƏT.....	11
4.5	ƏLAVƏ İŞ SAATI.....	11
4.6	ƏMƏK MÜBAHİSƏLƏRİ.....	11
5.	ƏMƏK QANUNVERİCİLİYİNİN QISA XÜLASƏSİ: İŞDƏ SAĞLAMLIQ/PEŞƏ SAĞLAMLIĞI VƏ TƏHLÜKƏSİZLİK (İST)	12
5.1	İŞDƏ SAĞLAMLIQ VƏ TƏHLÜKƏSİZLİK BARƏDƏ AZƏRBAYCAN QANUNVERİCİLİYİNİN TƏLƏBLƏRİ.....	12
5.2	DÜNYA BANKININ ƏTRAF MÜHİT VƏ SOSIAL STANDARTLARI: ƏMSS 2.....	13
5.3	SİYASİ BOŞLUQLAR/ÇATIŞMAZLIQLAR.....	14
6.	SƏLAHİYYƏTLİ İŞÇİ HEYƏT	15
7.	SİYASƏTLƏR VƏ PROSEDURLAR	16
8.	İŞÇİLƏRİN YAŞI	16
9.	MÜDDƏALAR VƏ ŞƏRTLƏR	16
10.	ŞİKAYƏT MEXANİZMİ	16
10.1	İŞÇİLƏRİN ŞİKAYƏT MEXANİZMİ STRUKTURU.....	17
10.2	DÜNYA BANKININ ŞİKAYƏT MEXANİZMİ STRUKTURU.....	17
11.	PODRATÇININ İDARƏ EDİLMƏSİ	17
12.	ƏSAS TƏCHİZATÇILAR	19

Təsvirlərin siyahısı

Təsvir 1: Regional Yollar və İnkişaf Layihəsinin (RYİL) Xəritəsi 1

Cədvəllərin siyahısı

Cədvəl 1: RYİL üzrə Komponentlər 2

Cədvəl 2: DB-nın ƏMSS2 ilə Azərbaycan Respublikasının Qanun Çərçivəsi/bazası 14

İXTİSARLAR

AMYL	Azərbaycan Magistral Yolu Layihəsi
MX	Məsləhət Xidmətləri
TTN	Tikintiyə Texniki Nəzarət
TTNM	Tikintiyə Texniki Nəzarət üzrə Məsləhətçi
MML	Müfəssəl Mühəndisi Layihə
ƏMST	Ətraf Mühit, Sağlamlıq və Təhlüəsizlik
ƏMSTÜT	Ətraf Mühit, Sağlamlıq və Təhlüəsizlik barədə Ümumi Təlimatlar
ƏMŞÇS	Ətraf Mühit və Sosial Çərçivə Sənədi
ƏMŞİÇS	Ətraf Mühit və Sosial İdarəetmə üzrə Çərçivə Sənədi
ƏMŞİP	Ətraf Mühit və Sosial İdarəetmə Planı
ƏMSS	Ətraf Mühit və Sosial Standartlar
GƏZ	Gender Əsaslı Zorakılıq
ŞKM	Şikayətlər üzrə Koordinasiya Məntəqəsi
YBST	Yaxşı Beynəlxalq Sənaye Təcrübəsi
AH	Azərbaycan Hökuməti
ŞHM	Şikayətlərin Həlli Mexanizmi
ŞHX	Şikayətlərin Həlli Xidməti
ƏİEP	Əməyin İdarə Edilməsi Proseduru
ÇİB	Çoxtərəfli İnkişaf Bankları
ƏƏSMN	Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi
İST	İşdə Sağlamlıq/Peşə Sağlamlığı və Təhlükəsizlik
LTMQŞ	Layihənin Təsirinə Məruz Qalmış Şəxs
LKQ	Layihə Konsepsiyası Qeydi
LİQ	Layihə İdarəetmə Qrupu
RYİL	Regional Yollar və İnkişaf Layihəsi
YTZ	Yolun Təhkim Zolağı
KSÇS	Köçürmə Siyasəti üzrə Çərçivə Sənədi
AAAYDA	Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyi
CİZ	Cinsi istismar və zorakılıq
MTCOP	Maraqlı Tərəflərin Cəlb Olunması Planı
TD	Texniki Dəstək
TT	Texniki Tapşırıq

Ölçü Vahidləri

°C	-	dərəcə Selsi
km	-	kilometr
km/h	-	bir km saat
km ²	-	kvadrat kilometr
m	-	metr
m ³	-	kub metr
mm	-	milli metr

1. GİRİŞ

1.1 LAYİHƏ HAQQDA ÖN SÖZ

Yollar Azərbaycanda dominant nəqliyyat növü kimi tanınır və milli iqtisadiyyatda onların rollarının vacib olacağı gözlənilir. Məhz bu səbəbdən də Azərbaycan Hökuməti (AH) daha yüksək hərəkətlik, etibarlılıq və təhlükəsizliyi təmin etmək üçün yol şəbəkəsinin həcminə və keyfiyyətinə diqqəti artırmaq istəyir. Çoxtərəfli İnkişaf Banklarının köməyi sayəsində Azərbaycanda yol sektoru əvvəlki illərdə əsas yolların yenidən qurulması ilə başlayaraq inkişaf etmişdir. Əvvəlki illərdə Dünya Bankı ilə Azərbaycan Hökuməti birlikdə Magistral (M) yolu olaraq təyin olunan əsas yollardan başlayaraq ölkənin yol şəbəkəsini yaxşılaşdırmağa yönəlmiş bir yol proqramı həyata keçirirdi. M magistral yollarının yenilənməsi/təkmilləşdirilməsinin tamamlanması sona çatmağa doğru olduğundan, növbəti addım olaraq ikinci və üçüncü dərəcəli yol şəbəkələri və ya yerli yolların (Y yollar) da yenidənqurulması nəzərdə tutulmuşdur.

Yol nəqliyyatının iqtisadiyyatda mühüm rolunu davam etdirmək üçün ikinci dərəcəli və yerli yolların bərpası gündəlikdə vacib bir məsələyə çevrilir. Bəzi bölgələrdə ikinci dərəcəli və yerli yollar yol sektorunun inkişafının diqqət yetirilməsi gərəkən əsas boşluqlardır. Bu, təklif olunan Layihənin həll edəcəyi əsas infrastrukturardan biridir. Bu məqsədlə, Azərbaycan Hökuməti, Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyi (AAYDA) vasitəsi ilə Dünya Bankı tərəfindən maliyyələşdiriləcək Regional Yollar və İnkişaf Layihəsinin (RYİL) planlaşdırılmasına başlamışdır. Bu layihə Yenikənd-Biləsuvar yol dəhlizinin bərpası və yenidən qurulması, köməkçi aqro-logistika infrastrukturunun inkişafı, yol sektoru daxilində maliyyə davamlılığı və əməliyyat səmərəliliyinin təmin edilməsi üçün texniki yardım və institusional inkişaf dəstəyini əhatə edir.

Layihə, ölkənin sosial-iqtisadi problemləli və inkişaf etməkdə olan Aran iqtisadi regionundakı Salyan və Biləsuvar rayonlarında, layihənin aşağıda göstərilən məsələləri azalda biləcəyi bölgədə yerləşir: (i) əhalinin rifah və həyat səviyyələri respublika ortalamasının altındadır; (ii) yaxşı ödənişli iş yerlərinin və ticarət imkanlarının olmaması; (iii) infrastruktur və xidmətlərin çatışmazlığı; (iv) nominal orta aylıq əmək haqqı ölkə ortalamasından təxminən yüzdə 40 faiz aşağıdır; və (v) bölgə əhalisinin əhəmiyyətli bir hissəsi sosial cəhətdən həssas olaraq qalır və yoxsulluq həddinə düşmə riski altındadır. RYİL xəritəsi aşağıda göstərilmişdir.

Təsvir 1: RYİL xəritəsi

1.2 LAYİHƏ HAQQINDA

Regional Yollar və İnkişaf Layihəsinin inkişaf məqsədi Salyan-Biləsuvar yol dəhlizi boyunca təhlükəsiz, səmərəli və iqlimə davamlı nəqliyyat əlaqəsini təmin etmək və bazara çıxışı

yaxşılaşdırmaqdır. Bu, Azərbaycan Respublikası üçün Hökumət və Bankın yoxsulluğun azaldılmasına yönələn və nəqliyyat şəbəkələrinin post-COVID-19 pandemiyası dövründə yerli inkişaf və iqtisadiyyatın bərpası üçün imkan rolunu əks etdirən ilk təşəbbüslərdən biri olacaqdır. Bu cür yanaşma, yolun sərmayələrini iqtisadi, sosial siyasət və regional inkişafıla sıx birləşdirərək sektorlar arası ölçüləri nümayiş etdirir.

Layihə aşağıdakı üç fəaliyyət sahəsini maliyyələşdirəcək:

- (i) İlk fəaliyyət sahəsi yol infrastrukturuna və köməkçi aqro-logistika infrastrukturuna investisiyaların qoyuluşunu əhatə edəcəkdir. Bu investisiyalar, modernləşdirilmiş/təkmilləşdirilmiş yol infrastrukturunun sosial-iqtisadi inkişafa təsirini maksimum dərəcədə artırmaq üçün yolların və bazarın əlçatanlığının dəstəklənməsinə kömək edəcəkdir. Qısa və orta müddətə etibarlı və dayanıqlı yol infrastrukturunu ilə təkmilləşdirilmiş logistikanın birləşməsi ondan faydalanan icmalarda məhsuldarlığın, yeni məşğulluq imkanlarının və ev gəlirlərinin artması üçün şərait yaradacaqdır.
- (ii) İkinci sahə, yerli icmalar üçün gəlir gətirmə imkanlarını yaxşılaşdırmaq məqsədilə yol kənarındakı obyektlərin (bazar yerləri, logistika obyektləri və digərləri arasında) dizaynını və təşkilini, yerli sahibkarlara bacarıqların artırılması üçün təlimlərin keçirilməsini dəstəkləyəcəkdir. Əvvəlki fəaliyyətlərin dizaynı/layihəsi, layihə üzrə investisiyaların həyata keçiriləcəyi yerləri və əsas tipini müəyyənləşdirmək və prioritetləşdirmək üçün icmanın səfərbər edilməsinə əsaslanacaqdır. Yol kənarındakı obyektlərin layihələndirilməsinin vacib tərəfi, bu obyektlərin ədalətli idarəetməsini və onların uzun müddətli istismarını və fəaliyyətini təmin edəcək uyğun idarəetmə modelinin yaradılmasına dəstək olmasıdır.

Третий поток будет поддерживать финансовую устойчивость и операционную эффективность в дорожном секторе через ТП для введения вариантов сборов с пользователей дорог, тем самым позволяя создавать новые источники доходов для содержания и эксплуатации дорог.

- (iii) Üçüncü sahə, yol istifadəçilərindən ödənişin qəbul edilməsi variantlarını təqdim etmək məqsədilə TD vasitəsilə yol sektoru daxilində maliyyənin davamlılığını və əməliyyat səmərəliliyini dəstəkləyəcək və bununla da yolların saxlanması və istismarı üçün yeni gəlir mənbələrinin inkişafına imkan yaradacaqdır. Bu fəaliyyət sahəsi çərçivəsində, həm də ağır nəqliyyat vasitələrinin həddindən artıq yüklənməsinin qarşısını almaqla pisləşən/korlanan yol şəbəkəsi problemini həll etmək üçün texniki dəstək (məsləhət) göstəriləcəkdir. Yolun istismar və xərclərinin lazımi səviyyədə olmasını təmin edən əlavə gəlir mənbələrinə və əməliyyat təkmilləşdirilmələrinə sahib olmaq, bu layihə və digər yol investisiyaları çərçivəsində təqdim olunan yol infrastrukturunun uzunmüddətli dayanıqlılığının/davamlılığının təmin olunmasına kömək edəcəkdir.

Regional Yollar və İnkişaf Layihəsinin məqsədlərinə uyğun olaraq dörd (4) komponentin aşağıdakı şəkildə həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur:

Cədvəl 1: RYİL/RCDP üzrə Komponentlər

Komponent		Alt/subkomponent
S/s	Adı	
1	Yolların əlaqələndirilməsi	1.1 Regional yolların bərpası
		1.2 Tikintiyə Texniki Nəzarət
2	Yol sektorunun dayanıqlılığı	2.1 Yol şəbəkəsinin idarə edilməsi sisteminin inkişafı
		2.2 Yol istifadəçiləri üçün ödəniş modellərinin hazırlanması
		2.3 Yol oxunun həddindən artıq yüklənməsinin qarşısını alan sistemlərin inkişafı
3	Yerli inkişaf və logistika	3.1 Yol kənarı bazar və logistika obyektlərinin inkişafı
		3.2 Məsləhət və təlim təşəbbüsləri
4	Layihənin İdarə Edilməsi və Təsirlərin Qiymətləndirilməsi	4.1 Layihə İdarəetmə Qrupuna dəstək
		4.2 Əlavə əməliyyat büdcəsi
		4.3 Nəticənin ölçülməsi və Təsirin Qiymətləndirilməsi

Komponent 1 - Yolların Əlaqələndirilməsi

Alt komponent 1.1 – Regional yolların bərpası. Bu alt komponent, M3 yolunun 31.9 və 103.3 km arasındakı seçilmiş hissələrinin (ilkin/mövcud yol oxu) bərpasını maliyyələşdirəcəkdir. Yol kənarındakı bazarların və logistik obyektlərin tikintisinin dəyəri də bu komponent çərçivəsində maliyyələşdiriləcəkdir (Komponent 3-də planlaşdırılmasına və layihələndirilməsinə baxmayaraq).

Yol hissəsi yerli/milliy yol təsnifatına uyğun olaraq II dərəcəli/kateqoriyalı yol kimi mövcud yol oxu boyunca yenidən qurulacaqdır. Yolun 54.4 km ilə 60.0 km arasındakı hissə Salyan şəhərinin sərhədlərinə düşür və fiziki vəziyyəti daha yaxşı olduğu üçün daha yüngül bərpa işlərinin görülməsi nəzərdə tutulur. Yolun Salyan şəhəri sərhədləri daxilində km 54.4 ilə km 60.0 arasındakı bəzi hissələri mövcud texniki xüsusiyyətlərinə görə daha yüngül bərpa işlərinin görülməsini nəzərdə tutur. Layihə, əhalinin sıx yerləşdiyi yaşayış ərazilərinə düzgün xidmət göstərmək və M3 avtomobil yoluna etibarlı bir alternativ təmin etmək üçün dayanıqlı/davamlı bir yol təmin edəcəkdir. Xüsusilə, yol, drenaj sistemlərinin həcmi artırılması və körpülərin daşqın risklərinə uyğunlaşdırılması və digər dayanıqlıq həlləri daxil olmaqla, iqlimə davamlılıq tədbirləri ilə təkmilləşdiriləcəkdir. Artan təhlükəsizlik məsələləri təkmilləşdirilmiş çiyinləri, yüksək torpaq yatağı və viraj hissələrindəki qoruyucuları, təkmilləşdirilmiş lövhələri və s. əhatə edəcəkdir. Yerli sakinlərin ehtiyaclarının son dizaynda/layihədə nəzərə alınmasını və yerli icmaların, xüsusən də avtobus dayanacaqlarının yeri, keçidlərin və/və ya digər giriş nöqtələrinin yerləşməsi kimi məsələlərlə bağlı məlumatlandırmanı/əks əlaqəni təmin edə bilməsi üçün yolun bərpası layihəsi ilə bağlı məsləhətləşmələr aparılacaqdır.

Alt komponent 1.2 – Tikintiye Texniki Nəzarət. Bu alt komponent, 1.1 alt komponentində yolun bərpası üçün tələb olunan texniki nəzarət xərclərini maliyyələşdirəcəkdir.

Komponent 2 – Yol sektorunun dayanıqlılığı

Alt komponent 2.1 – Yol şəbəkəsinin idarə edilməsi sistemləri. Ağıllı nəqliyyat sistemlərinin (ANS) tətbiqi yolu ilə şəbəkənin idarə edilməsi və əməliyyat səmərəliliyini artırmaq üçün Texniki Dəstək. TD, elektron ödənişlərin yığılması və ağır nəqliyyat vasitələrinin monitorinqi daxil olmaqla, şəbəkə daxilində idarəetmə sisteminin ehtiyaclarını və imkanlarını, habelə yol şəbəkəsinə təsir edəcək hava və geoloji təhlükələr barədə erkən xəbərdarlıq sistemləri daxil olmaqla digər Ağıllı nəqliyyat sistemləri (ANS) modullarını araşdıracaqdır. Alt komponent 2.1, alt komponentlər 2.2 və 2.3 üçün konteksti və arxitekturanı təyin edəcəkdir.

Alt komponent 2.2 – Yol istifadəçiləri üçün ödəniş modellərinin hazırlanması. Texniki Dəstək (TD), elektron ödəniş sistemi, yol vinqeti və digər oxşar sistemlərdən istifadə edərək Yol istifadəçilərinə ödəniş tətbiq olunması (YİÖTO) sistemlərinin inkişafına xüsusi diqqət yetirəcəkdir. Texnologiya ödənişli tarifləri fərqləndirmək üçün yeni üsullar təklif edir ki, bu yollara ən çox ziyan vuran və ya daha çox emissiya edən nəqliyyat vasitələrinin daha çox pul ödəməsinə imkan verir və bu da araşdırılacaqdır. Bu araşdırmada, texniki-iqtisadi əsaslandırma, yol istifadəçilərinə ödəniş tətbiq olunması (YİÖTO) texnologiyasının seçimi, ofis üçün tələbləri, idarəetmə, ödənişlərin toplanması və mühasibatı, ödəmə istəyi, tənzimləmə məsələləri, ünsiyyət kampaniyaları/ məlumatlandırma, texniki şərtlər və digər aspektlər nəzərə alınmalıdır.

Alt komponent 2.3 – Yol oxunun həddindən artıq yüklənməsinin qarşısını alan sistemlərin inkişafı. Ağır nəqliyyat vasitələrinin həddindən artıq yüklənməsinə nəzarət etməklə, hərəkət çəkisi (HÇ) texnologiyası və digər nəqliyyat idarəetmə sistemləri vasitəsilə yolun vaxtından əvvəl aşınmasının qarşısını alan sistemlərə xüsusi diqqət ayırmaqla bağlı Texniki Dəstək göstərilmişdir. Bu araşdırma, texniki-iqtisadi əsaslandırma, texnologiya seçimi, ofis üçün tələbləri, idarəetmə, icra və tənzimləmə məsələləri, texniki şərtlər və s. daxil olmaqla müfəssəl sənədlərin hazırlanmasını əhatə edəcəkdir.

Komponent 3 – Yerli inkişaf və logistika

Alt komponent 3.1 – Yol kənarı bazar və logistika obyektlərinin inkişafı. Bu alt komponent yol kənarı bazarın və logistika obyektlərinin planlaşdırılması, inkişafı və onların icrasına rəhbərlik etmək üçün TD-in maliyyəsini təmin edəcəkdir. İnvestisiya qoyuluşu yerli icmalarla və yerli hakimiyyət orqanlarının fəal iştirakı ilə planlaşdırma nəticəsində müəyyən ediləcək və layihələndiriləcəkdir. Vacib cəhət, faydalanan qruplar tərəfindən ədalətli istifadəni təmin edən və obyektin uzunmüddətli saxlanması və istismarını təmin edən, obyektləri idarə etmək üçün uyğun bir modelin hazırlanmasına dəstək olacaqdır. Layihə yol kənarındakı mövcud bazarların və logistika obyektlərinin yaxşılaşdırılmasına və / və ya seçilmiş ərazilərdə layihə yolu boyunca yeni obyektlərin yaradılmasına təsir edəcək. Alt komponentin fəaliyyətinin bir hissəsi olaraq qəbul edilən obyektlər kiçik bazarları, satış nöqtələrini, anbarları, soyuducu anbarları, qablaşdırma və paylama obyektlərini əhatə edəcək, lakin bunlarla məhdudlaşmayacaqdır.

Alt komponent 3.2 – Məsləhət və təlim təşəbbüsləri. Tədris planının hazırlanması və daha sonra layihə ərazisində fəaliyyət göstərən kiçik kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalçılarına və aqro-logistika üçün xüsusi təlim və məsləhət xidmətləri göstərilməsi üçün TD-nin maliyyələşdirilməsi; məsələn, Salyandan Bakıya orqanik/üzvi qida məhsulları tədarük edən müəssisələr. Fəaliyyətlərə təhlükəsiz şəkildə işləmək və pandemiyanın yayılmasının qarşısını almaq üçün strategiyalar daxildir. Fermer qadınların və qadın sahibkarların ehtiyaclarına xüsusi diqqət yetiriləcək, lakin təlim layihə ərazisində yaşayan icmalardakı hər kəs üçün açıq olacaqdır. Alt komponent, birgə ehtiyacların qiymətləndirilməsi və icmanın səfərbərlik işi ilə müəyyən ediləcək fermerlər, kooperativlər və iş qrupları kimi yerli faydalananların ehtiyaclarına uyğunlaşdırılacaqdır. Məsləhətçi və təlim təşəbbüsləri alt komponent 3.1 ilə də uyğunlaşdırılacaqdır. Məsləhət xidmətləri və təlimlər icma və kooperativ inkişafı, biznesin inkişafını, markalaşma, rəqəmsal savadlılıq (məsələn, e-ticarət və e-xidmət platformaları və tətbiqetmələrinin istifadəsində) və bu kimi sahələri əhatə edəcəkdir. Bəzi təlim fəaliyyətləri qadın sahibkarların ehtiyaclarına uyğunlaşdırılacaq və faydalananların ən azı 50 faizi qadınlar olacaqdır.

Komponent 4: Layihənin İdarə Edilməsi və Təsirləri. Maliyyələşdirmə, heyətin xərcləri, əlavə əməliyyat xərcləri, layihənin həyata keçirilməsini və icraçı təşkilatın idarəetmə qabiliyyətini dəstəkləmək üçün fərdi məsləhətçilərin xərcləri və maliyyə auditi xərcləri də daxil olmaqla müxtəlif layihə idarəetmə funksiyalarını dəstəkləyəcəkdir. Əlavə əməliyyat xərcləri AAYDA və LİQ işçiləri üçün təlim, ofis sahəsi və avadanlıqları, ofis üçün istehlak materialları, layihəni həyata keçirmək üçün tələb olunan nəqliyyat və sahə səfərləri, texniki, təhlükəsizlik və etibarlı aspektlərin idarə olunması üçün məsləhətçi köməyi, idarələrarası koordinasiya; nəticələrin monitorinqi; tamamlama icmalları, təsirlərin qiymətləndirilməsi və nəticələrin monitorinqi və s. üçün də maliyyələşməni də əhatə edəcəkdir. Bu komponent, həmçinin Layihə Fəaliyyəti üzrə Təlimatının (POM) hazırlanmasını maliyyələşdirəcək və ilk növbədə layihə üzrə podratçıları və yerli icmaları hədəf alan COVID-19 təcili yardım planının hazırlanmasını dəstəkləyəcəkdir.

Alt komponent 1.1 çərçivəsində həyata keçirilən layihədən əldə olunan iqlimdən faydalanmanın bir hissəsi olaraq, daha yüksək yay istiliyinə, artan intensivliyə və müddətə səbəb olacağı gözlənilən iqlim dəyişikliyinə təsirlərinə (çayda daşqınlara səbəb ola biləcək yağışların düşmə potensialı, yanğın riskinin artması gözlənilir) qarşı davamlılığı artırmaq üçün, yol işləri iqlimə davamlı dizayn və mühəndisi layihəni əhatə edəcəkdir. Belə ki, bərpa olunan köhnə M3 yolu yerli nəqliyyatın hərəkəti üçün daha yaxşı əlaqə və girişi təmin edəcək və layihələndirilən yol fəvqəladə vəziyyətlərdə nəqliyyatın yeni M3 yolundan yönləndirilməsi/yayındırması üçün istifadə edilə bilər.

Yolun bərpası üzrə mühəndisi layihədə, suyun yığılması/toplanması üçün nəzərdə tutulmuş boru kəmərləri və yan drenajları, həmçinin yağıntı və axıntı haqqında məlumatlar da nəzərə alınacaqdır. Köprü infrastrukturunu kənar və orta dayaqların lazımı dərəcədə qorunması, eroziyaya qarşı və ən yüksək daşqın axınlarına uyğun su yolu olan ərazilərlə dizayn ediləcəkdir. Eynilə, boru kəmərlərinin giriş və çıxış yerlərində eroziyadan qorunma təmin ediləcəkdir. Yığılan suların yolun əsas layı və əsasın alt laylarına daxil olmasının qarşısını almaq üçün tərs yan kanalların səviyyəsi yol yatağından

aşağıda layihələndirilməlidir. Zəlzələ və artan yağışlar sürüşməyə həssaslığı artırabilir; bununla birlikdə, aşağı seysmik təhlükə və sürüşmə həssaslığına qarşı davamlılığı təmin etmək məqsədilə mühəndisi layihə standartları və uyğun keyfiyyətdə materiallar tətbiq ediləcəkdir. Yanğın təhlükəsi, tüstü, toz və yolun bağlanması səbəbindən, əlaqələrin qısa müddətli kəsilməsinə təsir edə bilər. Yol örtüyü və yol kənarındakı avadanlıqlar yanğından da zədələne bilər, lakin bunlar yenidən üzlənmə yolu ilə düzəldilə bilər və ya davamlı bir təsir olmadan dəyişdirilə bilər.

Bu əlavə mülahizələr/məsələlərə əsasən ümumən ictimaiyyət daha yaxşı əlaqələndirmədən və daha davamlı yollardan faydalanacaq ki, bu da hərəkətiliyin artması, malların daşınması üçün daha çox imkanlar yaradacaq və nəqliyyat təhlükəsizliyini artıracaqdır. Mövcud yararsız yol şəbəkəsi artıq nəzərdə tutulan xidməti göstərə bilmir və planlaşdırılmış bərpa işləri ilə bu iki rayonun nəqliyyat sistemləri yaxşılaşacaq, iqtisadiyyatı inkişaf etdiriləcək və yaşayış standartlarını yaxşılaşdıracaqdır.

2. LAYİHƏDƏ ƏMƏYİN İSTİFADƏSİ

2.1 İŞÇİLƏRİN NÖVLƏRİ

Ətraf Mühit və Sosial Standartlar 2 (ƏMSS2), işçiləri əsas/birbaşa işçilər, müqaviləli/muzdlu işçilər, icma işçiləri və əsas tədarükçü/təchizat işçiləri kateqoriyasına ayırır. Bu Əməyin İdarə Edilməsi Proseduru (ƏİEP) ƏMSS2-də göstəriləni kimi bütün layihə işçiləri üçün tətbiq olunur:

- (a) **Əsas/birbaşa işçilər.** Borcalan tərəfindən xüsusən layihə ilə əlaqəli olaraq işləmək üçün işə götürülən və ya birbaşa işə cəlb edilən insanlar (layihənin təşəbbüskarı və layihəni icra edən təşkilatlar daxil olmaqla),
- (b) **Müqaviləli/muzdlu işləyən işçilər/Podratçının işçiləri:** Yerindən asılı olmayaraq, layihənin əsas funksiyaları ilə əlaqəli işləri yerinə yetirmək üçün üçüncü tərəflər vasitəsilə işə götürülən və ya işə cəlb edilən insanlar,
- (c) **Əsas tədarükçülər:** Borcalanın əsas təchizatçıları tərəfindən işə götürülən və ya işə cəlb edilən insanlar (əsas funksiyalarını həyata keçirmək üçün),
- (d) **İcma işçiləri:** Cəmiyyətin işini/əməyini təmin etmək üçün işə götürülən və ya işə cəlb edilən insanlar.

Layihəyə yolun bərpası (alt komponentlər 1.1 və 3.1) və sosial-iqtisadi yardım/dəstək (alt komponent 3.2) üçün əsas/birbaşa işçilər, müqaviləli işçilər və tədarükçülər cəlb ediləcəkdir. İşə cəlb etmə/məşğulluq xarakterinə görə layihəyə daimi, yarım ştat və müvəqqəti işçiləri cəlb ediləcəkdir. ƏİEP Dünya Bankının Ətraf Mühit və Sosial Standartları 2-yə (ƏMSS2) uyğun olaraq, layihə ilə əlaqəli bütün işə cəlb etmə/məşğulluq növləri altında işləyən insanlara tətbiq olunur. Bu işçilər ƏİEP məqsədləri üçün **layihə işçiləri** hesab ediləcəkdir.

Əsas/birbaşa işçilər. Regional Yollar və İnkişaf Layihəsi, AAYDA daxilində gündəlik layihə fəaliyyətlərini idarə etmək üçün yaradılan və AAYDA ilə DB arasında əlaqələndirici rol oynayan Layihə İdarəetmə Qrupu (LİQ) tərəfindən həyata keçiriləcəkdir. Regional Yollar və İnkişaf Layihəsi çərçivəsində əsas işçilər əsasən, dövlət məmurlarından və LİQ tərəfindən “Texniki Məsləhətçilər” olaraq işə götürülmüş, tam və yarım-ştat işləyən işçilərin qarışığından ibarət olacaqdır. Birincisi, dövlət xidmətləri məcəlləsi, ikincisi isə qarşılıqlı razılaşdırılmış müqavilələrlə tənzimlənəcəkdir. AAYDA Bakıda yerləşən, eyni zamanda RYL-nin əhatə edəcəyi layihə sahələrini yoxlamaq üçün bölgələrə (Salyan və Biləsuvar) gedən işçilərdən ibarətdir.

Müqavilə ilə işləyən işçilər/Podratçının işçiləri. Müqavilə ilə işləyənlər, lazım hesab edildiyi təqdirdə podratçılar, subpodratçılar və digər vasitəçilər tərəfindən işə götürüləcək, onlarla bağlı məlumatlar fəaliyyətə başladıkları zaman biləcəkdir. Regional Yollar və İnkişaf Layihəsi üzrə aşağıdakı xidmətlərdən istifadə ediləcəkdir: (i) Müfəssəl Mühəndisi Layihə (MML) üzrə texniki Məsləhətçi heyəti, Tikintiyə Texniki Nəzarət (TTN); tələb oluna biləcək hər hansı bir Məsləhət Xidmətləri (MX) və Texniki Dəstək (TD); (ii) Tikinti işləri və tikinti işləri komponentlərinin icrası üçün Podratçılar (subpodratçılarla birlikdə); və (iii) digər fərdi mütəxəssislər və ya ekspertlər.

Əsas tədarükçülər. Regional Yollar və İnkişaf Layihəsinin əsas təchizatçıları davamlı olaraq birbaşa layihəyə mal və ya layihənin əsas funksiyaları üçün vacib olan materialları təmin edəcək şirkətlərdir.

Tikinti işləri və əlaqədar layihə fəaliyyətləri üçün, yerli və ya beynəlxalq təchizatçılar/tədarükçülər tərəfindən təmin edilə biləcək materiallara və mallara ehtiyac duyulacaqdır. Layihənin əsas funksiyaları üçün gözlənilən tədarük tikinti materialları, inşaat avadanlığı, maşın-mexanizmlər, İT avadanlıqları, Podratçıların düşərgələrinin gündəlik ehtiyacları və s. əsas tədarükçü şirkətlər daxilində işə götürüləcəkdir.

AAYDA-LİQ Regional Yollar və İnkişaf Layihəsi çərçivəsində layihə işçisi olaraq iştirak edəcək insanlar arasında uşaq əməyi və məcburi əmək risklərinin mövcudluğunu qiymətləndirməlidir. İşə xarici və ya yerli qurumların cəlb edilməsindən asılı olmayaraq, LİQ tərəfindən uşaqların və ya işçinin məcburi istismar edilməsi və ya bir işçinin ciddi təhlükəsizlik məsələlərinə məruz qalması ilə əlaqədar əhəmiyyətli risklərin olub olmadığını müəyyənləşdirmək üçün lazımi araşdırma prosedurunun həyata keçirilməsi tələb olunur. Uşaq əməyi, məcburi əmək/ işçinin məcburi istismarı və təhlükəsizliklə əlaqəli hər hansı bir risk müəyyən edilərsə, LİQ bu riskləri həll etmək üçün prosedurlar hazırlayacaqdır. Bunlara layihə işçiləri tərəfindən yerli/millii qanuna əməl olunması, yaxşı ətraf mühit (sanitariya, sağlamlıq və s.) təcrübələri, uşaq və ya məcburi əməyin cəlb edilməməsi, habelə layihə işçilərinin binalarına baş çəkmələri barədə imzalanmış yoxlama daxil ola bilər.

2.2 LAYİHƏ ÜZRƏ İŞÇİLƏRİN SAYI

Əsas/birbaşa işçilər. Regional Yollar və İnkişaf Layihəsində iştirak edən LIQ işçilərinin ümumi sayının altı (6) ilə on (10) arasında olacağı təxmin edilir. Onların dəqiq sayı vaxtında LİQ tərəfindən təmin ediləcək və yenilənəcəkdir. Bundan əlavə, RYİL-nin həyata keçirilməsinə birbaşa işə götürülmüş texniki mütəxəssislər və o cümlədən, dövlət agentliklərinin məmurları cəlb ediləcəkdir.

Müqavilə ilə işləyən işçilər/Podratçının işçiləri. Regional Yollar və İnkişaf Layihəsi üzrə işə götürüləcək müqavilə ilə işləyən işçilərin (Texniki Dəstək üzrə Məsləhətçilər və İcraçı Podratçılar) dəqiq sayı hal-hazırda məlum deyil. Bu, işlərin icrasına başlandığı zaman məlum olacaqdır. Bənzər tipli əvvəlki layihələrə uyğun olaraq, müqaviləli işçilərin sayı 100 ilə 150 nəfər arasında dəyişirdi.

Əsas tədarükçülər/təchizatçılar. Ehtiyac yarandıqda, Regional Yollar və İnkişaf Layihəsi üzrə işə götürüləcək əsas tədarükçülərin ümumi sayı hal-hazırda müəyyən edilə bilməz. Bu, layihənin həyata keçirilməsinə başlandığı zaman müəyyənləşdiriləcəkdir.

2.3 LAYİHƏ ÜZRƏ İŞÇİ QÜVVƏSİNİN XÜSUSİYYƏTLƏRİ

LİQ-in Regional Əlaqələndirmə və İnkişaf Layihəsini həyata keçirməsinə başlamaq üçün minimum 6-10 nəfərdən ibarət heyətinin olacağı gözlənilir (LİQ Direktoru, 1-2 Mülki/Yol Mühəndisi, Ətraf Mühit və Sosial Təhlükəsizlik Məsələləri üzrə Mütəxəssis, Köçürmə üzrə Mütəxəssis, Monitoring və Qiymətləndirmə üzrə mütəxəssis, 1-2 Satınalma Mütəxəssisi, 1-2 Maliyyə üzrə mütəxəssisi və 1-2 İnzibati Dəstək üzrə işçi). Bundan əlavə, yarana biləcək müxtəlif müvafiq məsələlərdə Regional Əlaqələndirmə və İnkişaf Layihəsinin həyata keçirilməsi işinin gücləndirilməsinə dəstək olmaq məqsədilə texniki və ixtisaslaşmış mütəxəssislərin cəlb edilməsi planlaşdırılır.

Müqavilə ilə işləyən işçilər/Podratçının işçiləri kateqoriyasında əsas işçi qüvvəsinin xüsusiyyətləri aşağıdakılardır:

- Podratçı tərəf:
 - Layihə İdarəetmə heyəti - İnşaat işləri, yollar və körpülər / borular, drenaj, binalar və s. üzrə Texniki mütəxəssislər/ekspertlər;
 - Sahə Tikinti heyəti – faktiki tikinti işləri üzrə iş təcrübəsi olan mütəxəssislər/ekspertlər, ağır texnika üzrə operatorlar və s.;
 - İstehsalat qurğuları/zavodları - Asfalt qarışdırıcı və beton zavodu üzrə operatorlar qrupu, ağır avadanlıqlar üzrə operatorlar, Materiallar üzrə Mühəndislər və s.;

- Təhlükəsizlik tədbirləri qrupu - ətraf mühit / sağlamlıq / təhlükəsizlik işçiləri, ŞHM üzrə icma əlaqələndiriciləri / koordinatorları və s.;
- İdarə heyəti – katib(lər), sənəd mühafizəçiləri, tərcüməçi(lər) və s.;
- Kommunal xidmətlər üzrə işçilər - sürücülər, aşpazlar, xadimələr, yuyucular və s.;
- Təhlükəsizlik personalı - Mühafizəçilər / nəzarətçilər və s.
- Tikintiyə Nəzarət üzrə Məsləhətçi tərəfi:
 - Layihə İdarəetmə heyəti - “Mühəndis” olaraq təyin olunmuş şəxs, inşaat işləri, yollar və körpülər / borular, drenaj, binalar, materiallar, geotexniki və s. layihələndirilməsi üçün keyfiyyətə nəzarət və tikintiyə nəzarət üzrə mütəxəssis mühəndislər;
 - Sahə tədqiqatı və Keyfiyyətə Nəzarət Qrupu - tədqiqatçılar, müfəttişlər və s.;
 - Təhlükəsizlik tədbirləri qrupu - ətraf mühit, sağlamlıq və təhlükəsizlik mütəxəssisi, Sosioloq (köçürmə, sosial məsələlər və ŞHM üzrə) və s.;
 - İdarə heyəti – katib(lər), sənəd mühafizəçiləri, tərcüməçi(lər) və s.

2.4 İŞÇİ QÜVVƏSİNİN VAXT ŞƏRTLƏRİ

Regional Yollar və İnkişaf Layihəsində işləyəcək əsas işçilərin ümumilikdə tam gün və layihə müddətində işləməsi tələb olunur. Tikinti/podrat müqaviləsi üzrə işçilər, 1.1 alt komponenti çərçivəsində böyük yol layihələrində çalışacaqlar. Komponent 3 çərçivəsindəki son strategiyadan asılı olaraq, müqaviləli işçiləri işə götürəcək yerli podratçılardan istifadə etməklə köməkçi aqrologistika infrastrukturunu, maliyyə davamlılığı və əməliyyat səmərəliliyi üçün məsləhət və təlim təşəbbüsləri təmin edilə bilər.

Normalda tikinti mövsümü adətən aprel ayından oktyabr ayına qədər davam edir, lakin hava şəraitindən asılı olaraq bir qədər daha uzun və ya qısa ola bilər. Bu səbəbdən, podratçı işçi qüvvəsini işin növünə və mövsümə görə səfərbər etməlidir. İş saatları gündə 8 saatdan çox olmamalı, istirahət üçün ən azı 1 saat nəzərdə tutulmalıdır.

Müqavilə üzrə işçilərin işə cəlb olunma vaxtı və müddəti sonrakı mərhələlərdə məlum olacaq, lakin onlar yalnız qarşıya çıxan məsələlərə görə 12 aydan artıq uzadıla bilən müvafiq komponentlərin müddəti ərzində işə götürüləcəklər.

3. ƏSAS POTENSIAL İŞ/ƏMƏK RİSKLƏRİNİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

Regional Yollar və İnkişaf Layihəsi II dərəcəli Yenikənd-Biləsuvar yolunun (alt komponent 1.1) və Yol kənarı bazar və logistika obyektlərinin inkişafı (alt komponent 3.1) üzrə tikinti işlərini əhatə edəcəkdir. DB-nın ƏMSS2-nin tələblərinə istinad edərək (24-30-cu bəndlər), İşdə Sağlamlıq və Təhlükəsizlik (İST) problemləri ilə bağlı əsas risklər qiymətləndirilmişdir. Müvafiq tədbirlər, DB-nın Ətraf Mühit, Sağlamlıq və Təhlükəsizliyə dair Ümumi Təlimatları (ƏSTÜT) və müvafiq olaraq, sənayeyə xas olan Sağlamlıq və Təhlükəsizliyə dair Ümumi Təlimatlar və digər Yaxşı Beynəlxalq Sənaye Təcrübəsi (YBST) nəzərə alınacaqdır.

Regional Yollar və İnkişaf Layihəsi ilə əlaqəli əsas risklər və təsirlər tikinti işləri zamanı fiziki, kimyəvi və bioloji təhlükələrə məruz qalma, ağır avadanlıqların istifadəsi, düşən obyektlərin təhlükəsi, səs-küy və toz, alətlərin və avadanlıqların istifadəsinin zamanı elektrik təhlükələrinə məruz qalma kimi riskləri əhatə edir.

Azərbaycan Əmək Məcəlləsinin 42-ci maddəsinə əsasən, valideynin icazəsi ilə işə götürülən şəxsin minimum yaşı on beşdir (15). DB-nın ƏMSS2-nin B Bölməsi, uşaq əməyinə və on səkkiz yaşına (18) qədər olan, aşağıdakı şərtlər nəzərə alınmaqla istifadə edilə bilən minimum yaşa dair tələbləri müəyyənləşdirir (18-19-cu bəndlər):

- (a) iş 19-cu bəndə aid deyil: “Minimum yaşdan yuxarı və 18 yaşdan kiçik bir uşaq təhlükəli və ya uşağın təhsilinə müdaxilə edəcək və ya uşağın sağlamlığına və ya fiziki, mənəvi,

əxlaqi və ya sosial inkişaf cəhətdən zərərli ola biləcək bir şəkildə işə cəlb olunmayacaq və ya işə götrülməyəcəkdir.”

- (b) işə başlamazdan əvvəl müvafiq risk qiymətləndirməsi aparılır; və
- (c) Borcalan sağlamlıq vəziyyəti, iş şəraiti, iş saatları və bu ƏMSS-nin digər tələblərinin mütəmadi monitorinqini aparır.

Tikinti işləri/fəaliyyətləri təhlükəli işlərlə əlaqəli olduğundan, Regional Yollar və İnkişaf Layihəsi çərçivəsində 18 yaşınadək şəxslər yuxarıda göstərilən şərtlər nəzərə alınmaqla işə cəlb ediləcəklər. Bu cür yetkinlik yaşına çatmayanların işə qəbulu təhlükəli olmayan işlərlə məhdudlaşacaqdır. Layihə haqqında hazırkı məlumatlara və oxşar layihə işləri/fəaliyyətləri ilə bağlı təcrübəyə əsaslanaraq təklif olunan layihə fəaliyyətləri ilə aşağıdakı əmək və İşdə Sağlamlıq və Təhlükəsizlik (İST) riskləri əlaqələndiriləcəkdir:

İşdə Sağlamlıq/Peşə Sağlamlığı və Təhlükəsizlik (İST) riskləri aşağı-orta dərəcədədir və layihə ərazilərində həyata keçiriləcək iş növləri ilə əlaqədardır. Layihənin ərazisi ümumiyyətlə düzdür və tikinti dəhlizi mövcud yol oxu ilə eyni səviyyəyə uyğundur. Layihənin 1.1 alt komponenti çərçivəsində yolların yenidən qurulması işləri üçün işə götürülən podratçılardan ƏMSS2-nin tələblərinə uyğun olaraq, təhlükəsiz iş mühiti yaratmaq və qorumaq prosedurları da daxil olmaqla, yazılı şəkildə əməyin idarə edilməsi prosedurlarını inkişaf etdirmək və həyata keçirmək tələb olunur. Regional Yollar və İnkişaf Layihəsi üçün kiçik infrastruktur və xidmətlər üzrə podratçılar və təchizatçılar İşdə Sağlamlıq və Təhlükəsizlik (İST) tələblərinə uyğun olaraq, LİQ (və onların məsləhətçiləri) tərəfindən qiymətləndiriləcəkdir. Bütün podratçılar/subpodratçılar, işçilərin lazımi təhlükəsizlik mexanizmlərindən istifadə etmələrini, təhlükəsizlik tədris modulunu almalarını və Layihənin Ətraf Mühit və Sosial İdarəetmə Çərçivəsində (ƏMSSÇ/ESMF) nəzərdə tutulduğu kimi digər profilaktik tədbirləri təmin etməlidirlər. 1.1 alt komponentində nəzərdə tutulan podratçılar, işçilərlə rəhbərlik arasında möhkəm əlaqələri inkişaf etdirmək və işçilərlə layihədə ədalətli davranmaqla təhlükəsiz və sağlam iş şəraitini təmin edərək layihənin faydalarını artırmaq üçün, subpodratçılarının da əməl etməli olduqları özlərinin Əməyin İdarə Edilməsi Planını təqdim edəcəklər. Bu layihədə yarana biləcək risklər aşağıdakılardır:

1. Ağır texnikanın istifadəsi və ya təhlükəli materialların istifadəsi kimi təhlükəli işlərin aparılması.
2. Mümkün qəzalar və ya fəvqəladə hallar.

Bir çox işçi iş yerində aşağıdakılar daxil olmaqla, lakin bunlarla məhdudlaşmayan, sağlamlıq və təhlükəsizlik risklərinə məruz qalacaq:

- Ümumi torpaq işləri
- Yol geyiminin tikintisi - asfaltlama, betonlama
- Yol avadanlıqları və lövhələrin quraşdırılması
- Bina tikintisi
- Elektrik işləri
- Kimyəvi maddələrin təsirinə məruz qalma (boyalar, həlledicilər, sürtkü yağları və yanacaq kimi)
- Yol qəzaları
- Qazıntıların təhlükələri
- Yüksək tikililərdən/qurğulardan düşmə
- Ağır konstruksiyaların qaldırılması
- Tikinti sahəsinin havasında olan maddələrə (toz, silisium və asbest) məruz qalma
- Tikinti zamanı ergonomik təhlükələr
- Qaynaq təhlükələri (dumanlar, yanıqlar və radiasiya)
- Polad montaj təhlükələri və s.

Komponent səviyyəsində müqavilə ilə cəlb olunan işçilərlə əlaqəli əmək riskləri. Yol yeniləmələrinin / yenidən qurulmasının və kiçik infrastrukturun və xidmətlərin beynəlxalq və / və ya yerli podratçılar tərəfindən həyata keçiriləcəyi və mümkün olduğu təqdirdə işçilərin işə götürülməyi gözlənilir. Bununla birlikdə, bütün podratçılardan Dünya Bankının Satınalma Təlimatlarında göstərilən

və Azərbaycan Əmək Məcəlləsi və digər əlaqədar qanunlarla tələb olunan prosedurlara riayət edərək ƏMSS2-nin məqsədinə uyğun olaraq işçiləri ilə yazılı müqavilə bağlamaq tələb olunur.

Əmək axını və əlaqəli gender əsaslı zorakılıq (GƏZ/GBV), İİV / QİÇS problemləri də daxil olmaqla əmək riskləri, işçi qüvvəsinin böyüklüyünə və yerli işçilərin işə götürülmə ehtimalına görə aşağı hesab olunur. Dünya Bankı, yerli olmayan layihə işçilərinin yerli icmalarla qarşılıqlı əlaqəsində İİV / QİÇS riskini də nəzərə almışdır. Bu baxımdan Regional Yollar və İnkişaf Layihəsi üzrə Layihənin Ətraf Mühit və Sosial İdarəetmə üzrə Çərçivə Sənədi (ƏMŞİÇS) layihənin icrası zamanı görülməli biləcək qoruyucu tədbirləri izah edir. Gender/cins bərabərliyi Azərbaycan Konstitusiyasına əsasən təmin edilir (Konstitusiyanın 25-ci maddəsi "Kişilər və qadınlar bərabər hüquqlara və azadlıqlara sahibdir və cinsinə görə ayrıseçkiliyi qadağan edir"). Əmək Məcəlləsində işləyən qadınların qorunması üçün bir çox müddəalar var. Bundan əlavə, Regional Yollar və İnkişaf Layihəsi üzrə Layihənin Ətraf Mühit və Sosial İdarəetmə üzrə Çərçivə Sənədi (ƏMŞİÇS), Gender Əsaslı Zorakılığı (GƏZ) azaltmaq üçün bir sıra məsələləri daha da genişləndirir. **Məcburi əmək və uşaq əməyi riskləri də aşağı kimi qiymətləndirilir.** Bu Azərbaycan Əmək Məcəlləsi və iş şəraiti, habelə AAYDA, LİQ-in Azərbaycan Konstitusiyasına uyğun fəaliyyəti (Maddə 35 "İşləmək hüququ") ilə əlaqədardır ("Məcburi Əməyə" qarşı müddəalar), Maddə 36 "Tətil etmək hüququ" və Maddə 37 "İstirahət hüququ". Bununla yanaşı, tikinti işləri üçün tender sənədlərində podratçıların məcburi əməyin istifadəsini qadağan edən müddəalarla bərabər, işçilərinin müqavilələrində də məcburi əməyin, uşaq əməyinin və Gender Əsaslı Zorakılığın (GƏZ) qadağan olunduğu müddəaların da yer almağı tələb olunur. Podratçılara nəzarət edən LİQ-in məsul işçiləri tərəfindən məcburi əməyin, uşaq əməyinin və Gender Əsaslı Zorakılığın olmaması yoxlanılacaq və hesabat veriləcəkdir. LİQ səviyyəsində (LİQ işçiləri üçün) və hər bir podratçının şirkətində (işçiləri üçün) yerli səviyyədə, işçilərin şikayətləri ilə məşğul olmaq üçün Şikayətlərin Həlli Mexanizmi (ŞHM) layihəsi üzrə işçi qrupu yaradılacaqdır. Əlavə olaraq, sağlamlıq və təhlükəsizlik problemləri, nəqliyyatın hərəkətinin pozulması, işçi qüvvəsi axını və ya layihə ilə əlaqəli hər hansı digər problemlər səbəbindən icma şikayətlərini həll etmək məqsədilə layihə səviyyəsində ŞHM yaradılacaqdır. İşçilər və icma üzvləri bu risklər barədə təlim alacaq və / və ya xəbərdar ediləcək, şikayət etmək üçün potensial kanallar haqqında məlumatlandırılacaqlar.

Məşğulluq Riskləri bəzi əsas/birbaşa işçilər və ya podrat müqaviləsi ilə işə götürülən işçilərin ya müqaviləsi olmadığını, ya da birmənalı olmayan şərt və şərtlərlə müqaviləsi olduğunu və bununla da işçilərə qarşı ədalətsiz davranışa səbəb ola biləcəyi mənasını verə bilər. RYİL üzrə işə götürülən işçilər, birbaşa/əsas layihə işçiləri və ya dolayı yolla məsləhətçilər və ya xidmət təminatçıları ilə müqavilələrin bir hissəsi kimi işə qəbul ediləcəklər. Layihə çərçivəsində istər birbaşa/əsas, istər podrat müqaviləli, istərsə də subpodrat müqaviləsinə əsasən işə götürülən bütün işçilər, qeyri-ayrıseçkilik və bərabər fürsət prinsiplərinə əsaslanaraq işə cəlb ediləcəklər (ƏMSS2 13-15-ci bəndləri). LİQ (və Texniki Nəzarət üzrə Məsləhətçisi) ƏMSS2 ilə uyğunluğu təmin etmək üçün podratçının daxili İnsan Resursları prosedurlarını qiymətləndirəcəkdir.

Əlavə iş saatları riskləri. Bəzi layihələrdə hesablanmamış əlavə iş vaxtı və Azərbaycanda iş vaxtından artıq iş üçün kompensasiyanın ödənilməməsi ilə bağlı məsələlər qaldırılmışdır ki, bu da Əmək Məcəlləsinin pozulması halıdır. Bundan əlavə, rəsmi müqavilələr bağlamış şəxslərə ödənişlərin ödənilməməsi riski də ola bilər. Layihə üzrə LİQ bu riskləri aşağıdakı yollarla həll etməyə çalışacaq: (1) tapşırıq əsaslanan bütün əsas/birbaşa işçilərin, yarım gün işləyən tikinti işçilərinin əlavə iş vaxtının mühasibat uçotunun müddəaları ilə yazılı müqavilə bağladığına əmin olmaq; (2) birbaşa/əsas işçilər və müqaviləli işçilər üçün Şikayətlərin həll edilməsi mexanizmlərinin (ŞHM) yaradılması (ƏMSS2, paraqraf C, 21-23 bəndləri).

4. ƏMƏK QANUNUNUN QISA XÜLASƏSİ: MÜDDƏALAR VƏ ŞƏRTLƏR

Azərbaycanda əməklə əlaqəli qanunvericilik Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasından, Əmək Məcəlləsindən və Azərbaycan Respublikası tərəfindən dəstəklənən digər hüquqi və tənzimləyici sənədlərdən və beynəlxalq müqavilələrdən ibarətdir.

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası məşğulluğun əsas prinsiplərini müəyyənləşdirir. Konstitusiyanın 35-ci maddəsində hər kəsin iş qabiliyyətinə görə öz fəaliyyət növünü, peşəsini, işini

və iş yerini sərbəst seçmək hüququ olduğu göstərilir. Ayrışeçkiliyə görə heç kim işləmək hüququndan məhrum edilə bilməz. Məcburi və ya zorla işlədilmə qadağandır. Əmək müqavilələri sərbəst imzalanır. Hər kəsin təhlükəsiz və sağlam şəraitdə işləmək və dövlət tərəfindən müəyyən edilmiş minimum əmək haqqından aşağı olmayan əmək haqqı almaq hüququ vardır. Bundan əlavə, 37-ci maddədə bildirilir ki, əmək müqaviləsi ilə işləyən hər kəsə bir ildə ən azı 21 təqvim günündən az olmayaraq ödənişli məzuniyyət verilir.

Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsi (1 fevral 1999-cu il tarixli, 618-IQ sayılı) işçilərlə işəgötürənlər arasındakı münasibətləri, habelə onlar ilə müvafiq milli orqan və təşkilatlar arasındakı münasibətlərdən irəli gələn digər hüquqi münasibətləri tənzimləməyə yönəlmiş əsas qanunvericilik aktıdır. Məcəllədə sağlamlıq və təhlükəsizliklə bağlı tələblər və prinsiplər də nəzərdə tutulur. Bundan əlavə, qadınlar və yetkinlik yaşına çatmayanlar üçün iş şəraiti qeyd olunmuşdur.

4.1 ƏMƏKHAQQI VƏ TUTULMALAR

Azərbaycanda işçilərin əmək haqqları, görülən işlərin həcminə və ya işçinin ona sərf etdiyi vaxta və ya digər meyarlara əsasən hesablanır. Ödənilən əmək haqqı əmək müqaviləsində göstərilən məbləğdən və ya kollektiv müqavilələrdə razılaşdırılmış standart əmək haqqından az olmamalıdır. (Əmək Məcəlləsi, Maddə 156). Əmək haqqı, görülən işin fərdi və ya kollektiv nəticəsinə əsaslanı bilər. Əmək haqqının ödənilməsi üçün digər şərtlər kollektiv müqavilələrdə və əmək müqavilələrində də nəzərdə tutula bilər.

Əmək Məcəlləsi, işçilərin ayrışeçkilik etmədən, dövlət tərəfindən müəyyən edilmiş minimum əmək haqqından az olmayaraq əmək haqqı almaq hüququnu müəyyənləşdirir. Əmək haqqına standart aylıq əmək haqqı, əlavə və bonuslar daxildir. Məcəllədə həmçinin Azərbaycan Respublikasının pul vahidi olan Manat ödəniş valyutası kimi müəyyən edilmişdir.

Qanunvericilik (Əmək Məcəlləsinin 172-ci maddəsi), əmək haqqının bir ay ərzində iki hissədə (avans və qalan ödəniş), on altı (16) gündən çox olmayan müddətdə ödənilməsinə nəzərdə tutur. Bununla yanaşı, ayrıca fərdi əmək müqavilələri üçün digər növ müqavilələri nəzərdən keçirmək hüququ verir.

İşçinin əmək haqqına görə, əmək haqqından tutulmanın ümumi məbləği 20%-dən çox ola bilməz. Bununla birlikdə, qanunla müəyyən edilmiş qanuni hərəkətlər halında, tutulmalar/çıxılmalar ən çox 50%-ə qədər ola bilər (Əmək Məcəlləsi, Maddə 176). Bu məhdudiyyətlər islah işləri, yetkinlik yaşına çatmayan uşaqlar üçün aliment və cinayət işi və ya ailə başçısının ölümü səbəbindən səhvlərin düzəldilməsi və başqasının sağlamlığına vurulan zərərin əvəzlənməsi hallarında istifadə edilmir.

İşçinin əmək haqqından tutulma yalnız qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hallar və ya işçinin yazılı razılığı və ya icra sənədləri ilə edilə bilər. İşəgötürənin əmri ilə işçinin maaşından yalnız aşağıdakı tutulmalar edilir:

- Vergilər, sosial sığorta ödənişləri, qanunla müəyyən edilmiş digər icbari ödənişlər;
- İcra sənədləri üzrə məbləğlər;
- İşçinin günahı üzündən vurulmuş ziyanın ödənilməsi (orta aylıq əmək haqqından çox olmamaqla);
- Əvvəlcədən məzuniyyət verildikdə və iş ilinin sonuna qədər işdən çıxdıqda məzuniyyətin ödənilməsi;
- İşçiyə ezamiyyə və ya digər xərclər üçün verilən xərclənməmiş məbləğ;
- İşçiyə artıq ödənilmiş məbləğlər (mühasibat səhvinə görə);
- Kommunal məqsədlər üçün malların alınmasına istifadə olunmayan və vaxtında geri qaytarılmayan məbləğlər;
- Həmkarlar ittifaqına üzvlük haqları; və
- Kollektiv müqavilələrlə müəyyən edilmiş digər hallar.

Əmək Məcəlləsi ağır işlərdə, zərərli və ya təhlükəli iş şəraitində və ya əlverişsiz iqlim şəraitində işləyən işçilərə daha yüksək əmək haqqı verilməsini də nəzərdə tutur.

4.2 İŞ SAATARI

Standart iş həftəsi qırx (40) saatdır, müəyyən kateqoriyalar üçün daha az iş vaxtına icazə verilir. Aşağıdakı qısaldılmış iş saatları tətbiq edilməlidir (*Əmək Məcəlləsi, Maddə 91*):

- 16 yaşına qədər işçilər həftədə 24 saat;
- 16 ilə 18 yaş arası işçilər, (i) və (ii) dərəcəli əlillər, habelə hamilə qadınlar və bir yaş yarımədək uşağı olan qadınlar, həftədə 36 saat.

Bəzi iş yerləri üçün yüksək həssaslıq, həyəcan, zehni, fiziki və sinir gərginliyi və ya insan sağlamlığına mənfi təsir göstərən, digər amillərlə xarakterik olan (məsələn, həkimlər, müəllimlər və elektron cihazlarla işləyən insanlar və s.) iş şəraiti üçün (təbiətinə görə xüsusi olan) daha az iş saati müəyyən edilməlidir - həftədə 36 saatdan çox olmamalıdır. Bu cür iş yerlərinin və vəzifələrin, peşələrin və ixtisasların siyahısı Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiq edilir.

4.3 İSTİRAHƏT FASILƏLƏRİ

İşçilərə iş günü ərzində istirahət və yemək fasiləsi verilməlidir. Vaxt və müddət daxili iş qaydaları, növbə cədvəlləri və ya fərdi əmək müqaviləsi və ya işəgötürən ilə işçi arasındakı kollektiv müqavilə ilə tənzimlənir. İş günləri arasında istirahət müddəti on iki (12) saatdan az olmamalıdır.

4.4 MƏZUNİYYƏT

İşçinin vəzifəsindən (peşəsindən), iş şərtlərindən və ya əmək müqaviləsinin qüvvədə olduğu müddətdən (*Əmək Məcəlləsi, Maddə 110*) asılı olmayaraq ən azı 21 gün məzuniyyət almaq hüququ olacaqdır. Bəzi işçilər kateqoriyasına 30 günlük məzuniyyət hüququ verilir (kənd təsərrüfatı işçiləri; dövlət qulluqçuları, məsul vəzifələr tutan rəhbərlər və mütəxəssislər (müəssisələrdə, elmi kadrlarda və s. bu vəzifələr üçün məsuliyyət işin xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla işəgötürən tərəfindən müəyyən edilir)). İş stajından asılı olaraq işçilər aşağıdakı əlavə məzuniyyət müddətlərinə malikdirlər:

- Beş ildən on ilədək staj - 2 əlavə təqvim günü;
- On beş ilədək iş stajı - 4 əlavə təqvim günü;
- On beş ildən yuxarı iş stajı - 6 əlavə təqvim günü.

4.5 ƏLAVƏ İŞ SAATI

İş vaxtından artıq işlərin hər saati üçün əmək haqqı işçilərə aşağıdakı kimi verilir:

- Əmək haqqı işlənən vaxta əsaslanırsa, 1 saat üçün ödənilən əmək haqqı standart saatlıq əmək haqqının iki misindən az olmamalıdır;
- Əmək haqqı işçinin yerinə yetirdiyi hissə-hissə iş əsasında verilsə, əmək haqqının əlavəsi də eyni əmək haqqı cədvəli ilə işçilərin ən azı saatlıq əmək haqqı miqdarında ödənilməlidir (*Əmək Məcəlləsinin 165-ci maddəsi*).

4.6 ƏMƏK MÜBAHİSƏLƏRİ

Kollektiv və fərdi əmək mübahisələri Əmək Məcəlləsinin XI fəsinə əsasən tənzimlənir. Müqavilə tərəfləri arasında qarşılıqlı razılığın əldə edilməsi mümkün olmadıqda, bütün fərdi əmək mübahisələri məhkəmələr tərəfindən həll edilir.

Bununla birlikdə, kollektiv müqavilələr olduğu təqdirdə, həmkarlar ittifaqı çərçivəsində məhkəməyə müraciət etmədən əvvəl fərdi mübahisələrə baxmaq üçün xüsusi bir orqan yaradıla bilər (*ƏMSS2, bənd 16*). Bu qurumun yaradılması və fəaliyyəti kollektiv müqavilələrlə müəyyən edilə bilər.

5. ƏMƏK QANUNVERİCİLİYİNİN QISA XÜLASƏSİ: İŞDƏ SAĞLAMLIQ/PEŞƏ SAĞLAMLIĞI VƏ TƏHLÜKƏSİZLİK (İST)

5.1 İŞDƏ SAĞLAMLIQ VƏ TƏHLÜKƏSİZLİK BARƏDƏ AZƏRBAYCAN QANUNVERİCİLİYİNİN TƏLƏBLƏRİ

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 35.6-cı maddəsinə əsasən “Hər kəsin təhlükəsiz və sağlam şəraitdə işləmək hüququ vardır”. Əməyin mühafizəsi normaları və qaydaları Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsi, habelə müvafiq icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən öz səlahiyyətləri daxilində qəbul edilmiş digər qanunvericilik aktları, normativ hüquqi aktlarla müəyyən edilir. Müəssisələrdə, idarələrdə və təşkilatlarda əməyin mühafizəsi xidmətlərinin təşkili üçün tövsiyələr (14 iyul 1999-cu il tarixli), Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin (ƏƏSMN) kollegiya şurası tərəfindən təsdiq edilmiş işdə sağlamlıq/peşə sağlamlığı və təhlükəsizliyi xidmətlərinin rol və vəzifələrini tənzimləyən normativ bir aktdır.

ƏƏSMN yanında Dövlət Əmək Müfəttişliyi Xidməti (DƏMX) qanunvericiliyin tələblərinə riayət etməklə əməklə bağlı qaydaları tətbiq edir. DƏMX işçilərlə əmək münasibətləri, əmək haqqının ödənilməsi, məzuniyyət və məzuniyyət hüquqları, əməyin mühafizəsi, texniki təhlükəsizlik, iş şəraiti, iş xəsarətləri, istehsalatda baş verən qəzalar və peşə qəzaları, xəstəliklər səbəbindən məcburi peşə tibbi sığortası üçün dövlət nəzarətini həyata keçirir.

Əmək yoxlamasına əlavə olaraq, Fövqəladə Hallar Nazirliyi Dövlət Təhlükəsizliyinə Nəzarət Agentliyi vasitəsi ilə tikinti işlərinə texniki nəzarəti həyata keçirir. Agentlik öz səlahiyyətləri daxilində tikinti sektorunun bütün mərhələlərində təhlükəsizlik siyasətinin hazırlanmasında iştirak edir, bu siyasətin həyata keçirilməsini təmin edir və bu istiqamətdə dövlət nəzarətini həyata keçirir.

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi bütün işəgötürənlərdən bütün işçiləri üçün sığortanı təmin etmələrini tələb edir. Bu, istehsalatda bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri nəticəsində peşə qabiliyyətinin itirilməsi üzrə icbari sığorta kimi müəyyən edilir. Sığortanın mahiyyəti və əhatə dairəsi peşə riskinin dərəcəsinə və sığortalanmış şəxslərin kateqoriyalarından asılı olaraq dəyişir.

Əmək Məcəlləsi əməyin mühafizəsinin aşağıdakı prinsiplər əsasında həyata keçirilməsini tələb edir, lakin bunlarla məhdudlaşmır:

- İşçilərin həyat və sağlamlığının müəssisələrin istehsal nəticələrindən üstün olması;
- Peşə təhlükəsizliyinin digər iqtisadi və sosial siyasətlərlə, eləcə də ətraf mühitin qorunması ilə əlaqələndirilməsi;
- Mülkiyyət və təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq bütün müəssisələr üçün vahid əməyin təhlükəsizliyi/mühafizəsi tələblərinin müəyyənləşdirilməsi;
- Bütün müəssisələr tərəfindən əməyin mühafizəsi tələblərinə uyğunluq üçün müstəqil və səmərəli nəzarətin həyata keçirilməsi;
- Əməyin mühafizəsi üçün effektiv metod, texnika və texnologiyaların hazırlanması və istifadəsi;
- İşçilərin qoruyucu üst geyim və ayaqqabı, digər fərdi qoruyucu vasitələr, müalicəvi qida və s. ilə pulsuz təminatı;
- Təhsil müəssisələrində əməyin/peşə təhlükəsizliyi üzrə mütəxəssislərin hazırlanması.

Qanunda, həmçinin hər hansı bir istehsalatda bədbəxt hadisə və ya peşə xəstəliyinin icbari araşdırılması, qeydiyyatı, təhlili və işçilərə istehsalatda yaralanmalar, zərər və peşə xəstəlikləri ilə bağlı vəziyyət barədə dəqiq məlumat verilməsinə dair tələblər nəzərdə tutulur;

Təşkilatın sahibi və işəgötürən işçilərin iş yerindəki təhlükəsizliyi və qaydalara riayət edilməsindən birbaşa məsuliyyət daşıyırlar. Onlardan həm də iş yerində aşağıdakı tədbirləri görmələri tələb edilir:

- bütün əməyin mühafizəsi standartlarına, norma və qaydalarına tabe olmaq;
- binaların, maşınların, texnoloji proseslərin və avadanlıqların təhlükəsizliyini qorumaq;
- iş yerində sağlam şərait təmin etmək və mövcud ictimai səhiyyə standartlarından istifadə etmək;

- lazımi sanitariya və təmizliyin təmin edilməsi, müalicə və profilaktika xidmətlərin göstərilməsi;
- zərərli və ya əlverişsiz şəraitdə işləyən işçiləri, pulsuz müalicəvi qida, süd və ya digər qida ekvivalentləri ilə təmin etmək;
- normal iş və istirahət standartlarını tətbiq etmək;
- işçiləri lazımi vəziyyətdə və normal, müntəzəm tezliklə pulsuz iş geyimləri, ayaqqabılar və digər zəruri qoruyucu vasitələrlə təmin etmək;
- işçilərə əməyin mühafizəsi standartları və qaydaları haqqında bilikləri öyrətmək, təlimatlandırmaq və yoxlamaq, onları əməyin mühafizəsinə təşviq etmək;
- kollektiv müqaviləyə lazımi peşə təhlükəsizliyi qaydalarını daxil etmək və bu qaydalarda müəyyən edilmiş məsuliyyətləri üzərinə götürmək;
- əməyin mühafizəsi üzrə mövcud standartların və iş şəraitinin tətbiqi; standartların tətbiqi üçün görülən tədbirlər və bu məqsədlərə çatmaq üçün fəaliyyətin nəticələri barədə statistik hesabatlar təqdim etmək. Tələb olunan məlumatlar müəyyən vaxtlarda və müvafiq icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən müəyyən edilmiş konkret formalarda təqdim olunur.

5.2 DÜNYA BANKININ ƏTRAF MÜHİT VƏ SOSIAL STANDARTLARI: ƏMSS 2

Dünya Bankının əməklə əlaqəli şərtləri, Əmək və İş Şərtlərinə dair Ətraf Mühit və Sosial Standart 2-də (ƏMSS2) öz əksini tapmışdır. Bu, Borcalanlara sağlam işçi və rəhbərlik əlaqələrini təşviq etməyə və layihədəki işçilərə ədalətli yanaşaraq, təhlükəsiz və sağlam iş şəraiti təmin etməklə bir layihənin inkişaf faydalarını artırmağa kömək edir. ƏMSS2-də (1-ci bənd) göstərilirdiyi kimi əsas məqsədlər:

- İş yerində təhlükəsizlik və sağlamlığı təşviq etmək;
- Layihə işçiləri üçün ədalətli rəftarı, ayrıseçkilik olmamasını və bərabər fürsəti təşviq etmək;
- Layihə işçilərinin, o cümlədən qadınlar, əlillər, uşaqlar (bu Ətraf Mühit və Sosial Standartlara uyğun olaraq əmək qabiliyyətli yaşda olanlar) və mühacir işçiləri, müqaviləli işçilər, icma işçiləri və ilkin təchizat işçiləri kimi həssas işçilər daxil olmaqla qorunması;
- Hər növ məcburi əməyin və uşaq əməyinin istifadəsinin qarşısını almaq;
- Layihə işçilərinin milli qanunvericiliyə uyğun bir şəkildə, birləşmə azadlığı və kollektiv müqavilə prinsiplərini dəstəkləmək; və
- Layihə işçilərini iş yerindəki narahatlıqları aradan qaldırmaq üçün əlçatan vasitələrlə təmin etmək.

Ətraf Mühit və Sosial Standartlar- 2 layihə işçilərinə, o cümlədən tam gün, yarım gün/ştat, müvəqqəti, mövsümi və miqrant işçilər üçün tətbiq olunur. Dövlət məmurları bir layihə ilə əlaqədar istər tam, istərsə də yarım gün/ştat işləyirlərsə, işlərinin və ya layihədə iştirakının qanuni bir şəkildə köçürülməsi olmadıqca, mövcud iş müqaviləsi və ya dövlət sektoru razılaşmalarının şərtlərinə tabe olacaqlar. ƏMSS2 dövlət məmurlarına şamil edilməyəcəkdir (ƏMSS2-nin 8-ci bəndi).

Borcalan, layihəyə tətbiq olunan yazılı əməyin idarə edilməsi prosedurlarının hazırlanmasına və həyata keçirilməsinə məsuldur. Bu prosedurlar layihə işçilərinin milli/yerli qanunvericiliyin tələblərinə və bu standartlara (ƏMSS) uyğun şəkildə necə idarə olunduğunu müəyyənləşdirir. Prosedurlar bu ƏMSS-nin əsas/birbaşa işçilər də daxil olmaqla müxtəlif kateqoriyalı layihə işçilərinə tətbiq olunma qaydasını və Borcalanın üçüncü şəxslərin/tərəflərin işçilərini idarə etmələrini tələb etməsini nəzərdən keçirəcəkdir.

Layihə işçilərinə, iş şərtləri ilə əlaqədar aydın və anlaşılan məlumatlar və sənədlər təqdim ediləcəkdir. Bu məlumat və sənədlər, iş saatları, əmək haqqı, iş vaxtı, kompensasiya və müavinətlərlə əlaqəli hüquqları və ƏMSS-nin tələblərindən irəli gələn hüquqlar da daxil olmaqla, milli/yerli əmək və məşğulluq qanunu (tətbiq olunan hər hansı bir kollektiv müqaviləni əhatə edəcək) hüquqlarını müəyyənləşdirəcəkdir. Bu məlumat və sənədlər əmək münasibətlərinin başlanğıcında və iş şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdikdə veriləcəkdir.

Layihə işçilərinin işə qəbulu bərabər imkan və ədalətli davranış prinsipinə əsaslanacaq, iş şərtləri, təlimdən istifadə, təyinat, yüksəliş, işdən çıxma və ya pensiya və ya intizam cəzası, işə alma və işə qəbul, təminat (əmək haqqı və müavinətlər də daxil olmaqla), iş şəraiti kimi əmək münasibətlərinin hər hansı bir tərəfi ilə bağlı heç bir ayrı-seçkilik olmayacaqdır.

5.3 SİYASİ BOŞLUQLAR/ÇATIŞMAZLIQLAR

Dünya Bankının əsas İST tələblərinin Azərbaycan qanunvericiliyi ilə müqayisəsi aşağıdakı cədvəldə göstərilmişdir:

Cədvəl 2: DB-nin ƏMSS2 ilə Azərbaycan Respublikasının Qanun Çərçivəsi/bazası

ƏMSS və Mövzu	DB-nin əsas tələbləri	Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik çərçivəsində/bazasında boşluqları
A. İş şəraiti və əmək/iş münasibətlərinin idarəedilməsi	<ul style="list-style-type: none"> • Yazılı əməyin idarə edilməsi prosedurları • İşəgötürmə müddəa və şərtləri • Ayriseçkiliyə yol verilməməsi və bərabər imkanlar • İşçi/fəhlə təşkilatları • Podratçının ƏMSİP-ı daxil olmaqla Əməyin İdarə Edilməsi Planının hazırlanması 	<ul style="list-style-type: none"> • Xüsusi layihələr üzrə Əməyin İdarə Edilməsi Planları ilə bağlı müddəalar istisna olmaqla, bütün tələblər Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində mövcuddur.
B. Əməyin/işçi qüvvəsinin mühafizəsi	<ul style="list-style-type: none"> • Uşaq əməyinin qadağan edilməsi • Məcburi əməyin qadağan edilməsi 	<ul style="list-style-type: none"> • Boşluq yoxdur (15 yaşınadək uşaq əməyi qadağandır) və 15-18 (valideynlərin icazəsi ilə).
C. Şikayət mexanizmi	<ul style="list-style-type: none"> • Şikayətlərin Həlli Mexanizmi (ŞHM) əsas/birbaşa və müzdlü/müqaviləli işçilər üçün qurulmalıdır. 	<ul style="list-style-type: none"> • Fərdi əmək müqavilələri ilə işləyən işçilər üçün xüsusi ŞHM prosesi yoxdur • Şikayətlərin qeydiyyatı və sonrakı prosedurlar Vətəndaşların Müraciətləri haqqında Qanunda nəzərdə tutulmuşdur.
D. İşdə Sağlamlıq/Peşə Sağlamlığı və Təhlükəsizlik	<ul style="list-style-type: none"> • Hər bir layihə üçün tələb olunan ətraflı prosedur. • İşçilərin qorunması, işçilər üçün təlim, hadisələrin sənədləşdirilməsi, fəvqəladə hallara hazırlıq, problemlərin həlli ilə bağlı tələblər; eləcə də • İşdə Sağlamlıq və Təhlükəsizlik/Əməyin mühafizəsi göstəricilərinin monitorinqi 	<ul style="list-style-type: none"> • Hər bir layihəyə xas olan ətraflı bir prosedur yoxdur. • İşçilərin qoruma tələblərinə, işçilər üçün təlimə, hadisə sənədlərinə və fəvqəladə hallara hazırlıq planına uyğunluq var.
E. İşçilər kateqoriyası (birbaşa/əsas, müqaviləli, təchizatçı/tədarükçü, icma)	İşçilərin kateqoriyalarını müəyyənləşdirir	Belə təsnifat yoxdur

ƏMSS və Mövzu	DB-nin əsas tələbləri	Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik çərçivəsində/bazasında boşluqları
F. İşçilərin minimum yaşı	<ul style="list-style-type: none"> İşə qəbul üçün minimum yaş 14; 14-18 yaş arası bir uşaq işə qəbul edilə bilər və ya yalnız müəyyən şərtlərlə məşğul ola bilər 	<ul style="list-style-type: none"> Yalnız qəyyumun icazəsi ilə 15 yaşdan yuxarı şəxslər üçün iş icazə verilir 15-18 yaşlı şəxslərin çətin və təhlükəli iş şəraitində işləməsinə icazə verilmir

Azərbaycan Respublikasının əmək qanunvericiliyi bir neçə məqam yəni işəgötürənlərin işçilər üçün daxili şikayət qaydalarını həll etmə mexanizmini inkişaf etdirmələri üçün tələblər istisna olmaqla, əksər əsas məqamlarda, Dünya Bankının ƏMSS2 ilə uyğundur. Regional Yollar və İnkişaf Layihəsinin məqsədləri ilə bağlı, yalnız milli/yerli qanunvericiliyə uyğun iş şərtləri ilə işləyən dövlət qulluqçuları xaric olmaqla, Dünya Bankının Əməyin İdarə Edilməsi Proseduru sənədində nəzərdə tutulmuş ƏMSS2-nin müddəalarına əməl ediləcəkdir.

6. SƏLAHİYYƏTLİ İŞÇİ HEYƏT

LİQ-ə birbaşa AAYDA tərəfindən nəzarət ediləcək və / və ya AAYDA daxilində məsul işçilərə hesabat veriləcəkdir. Təyin edilmiş şəxs Regional Yollar və İnkişaf Layihəsi ilə əlaqəli bütün işçilərə nəzarət edəcək və onlara rəhbərlik edəcəkdir. LİQ əsas/birbaşa işçilər, podratçılar və təchizatçılarla münasibətlər də daxil olmaqla, RYİL üzrə fəaliyyətləri gündəlik koordinasiya edəcəkdir.

Agentlik (AAYDA) və LİQ-in Sosial və Ətraf Mühit mütəxəssisləri tərəfindən təyin olunmuş insan resursları üzrə məsul şəxsləri aşağıdakı sahələrlə bağlı məsuliyyət daşıyacaqlar:

- Bu əməyin idarə edilməsi prosedurlarının həyata keçirilməsi;
- Podratçıların bu əməyin idarə edilməsi proseduruna əməl etmələrini təmin etmək;
- Podratçıların Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi və ƏMSS2-də tələb olunduğu kimi müqaviləli/müqavilə ilə işə götürülən və subpodrat işçilər qarşısında əmək və İST öhdəliklərini yerinə yetirdiyini yoxlamaq məqsədilə monitorinqi;
- Əməyin idarə edilməsi prosedurlarının podratçılar və subpodratçılar tərəfindən həyata keçirilməsinə nəzarət;
- İşdə sağlamlıq və təhlükəsizlik üzrə milli/yerli qanunvericiliyə uyğun olaraq bütün iş yerlərində sağlamlıq və təhlükəsizlik standartlarına uyğunluğun monitorinqi;
- RYİL işçiləri ilə bağlı şikayətlərə baxma mexanizminin yaradılması və həyata keçirilməsi, onların məqsədi və ondan necə istifadə edilməsi barədə işçilərin məlumatlandırılmasını təmin etmək;
- Əmək və əməyin mühafizəsi və sağlamlıq göstəricilərinin mütəmadi monitorinqi və hesabatı üçün bir sistemə sahib olmaq; və
- İşçi Davranış Məcəlləsinə (Şirkətin Siyasəti) uyğunluğun monitorinqi.

Məsləhətçilər və podratçılar aşağıdakılardan cavabdeh olacaqlar:

- Yerli qanunvericiliyin tələblərinə və bu əməyin idarə edilməsi proseduruna tabe olmaq;
- Müqaviləli işləyən işçilərin işə qəbulu və işə qəbul prosesi qeydlərini aparmaq;
- Müqaviləli işçilərə işin təsviri və iş şərtlərini aydın şəkildə çatdırmaq;
- Əmək, işdə təhlükəsizlik və sağlamlıq məsələlərini mütəmadi olaraq nəzərdən keçirmək və hesabat vermək üçün bir sistemə sahib olmaq.

Podratçı(lar) məlum olduqda, bu əməyin idarə edilməsi proseduru şirkətlər, müzdlü işçi qüvvəsi və s. lazım gələrsə əlavə təfərrüatları daxil etmək üçün yenilənə bilər.

7. SİYASƏTLƏR VƏ PROSEDURLAR

Əmək Məcəlləsində göstəriləyi kimi, layihə işçilərinin işə qəbulu ayrıseçkiliyə yol verilməməsi prinsipinə və bərabər imkanlara əsaslanacaqdır. İşə qəbul, təminat, iş şəraiti və iş şərtləri, təlimdə iştirak, təşviq və ya işə xitam da daxil olmaqla, əmək münasibətlərinin hər hansı bir tərəfi ilə bağlı heç bir ayrıseçkilik olmayacaqdır. RYİL-də işləyəcək bütün işçilərə ədalətli yanaşmanı təmin etmək üçün AAYDA-nın İnsan Resursları şöbəsi və LİQ-in sosial məsələlər üzrə mütəxəssisi tərəfindən aşağıdakı tədbirlər izləniləcəkdir:

- İşə qəbul prosedurları şəffaf, ictimai və ayrıseçkilik qoyulmadan həyata keçiriləcək və etnik mənsubiyyət, din, cinsiyyət, əlillik və ya cinsiyyət baxımından açıq olacaqdır;
- İşə qəbuldan əvvəl iş aydın təsvir ediləcək və hər vəzifə üçün tələb olunan bacarıqlar izah ediləcək;
- Bütün işçilərin iş şərtlərini və onun məzmununu izah edən yazılı müqavilələri olacaqdır. İşçilər əmək müqaviləsi imzalayacaq;
- İşçilər gözlənilən işdən azad edilmə tarixindən ən azı iki ay əvvəl işdən azad olunma barədə məlumatlandırılacaqlar;
- İşgötürənin və işçinin mənşəyindən asılı olaraq, iş şəraiti və şərtləri hər iki tərəf üçün başa düşülən bir dildə çatdırılacaqdır;
- Yazılı sənədlərə əlavə olaraq, sənədləri başa düşməkdə çətinlik çəkən işçilərə iş şəraiti və iş şərtlərinin şifahi izahatı veriləcəkdir.

8. İŞÇİLƏRİN YAŞI

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi 18 yaşınadək hər kəsin “zərərli və ya ağır” iş görməsini qadağan edir və məzuniyyət, iş saatları və digər iş şərtləri üçün xüsusi tələbləri müəyyən edir. Regional Yollar və İnkişaf Layihəsində (RYİL) işə qəbul ediləcək şəxslərin 18 yaşdan yuxarı olacağı gözlənilir. Bununla birlikdə, müəyyən bir ehtiyac olduğu təqdirdə, qısaltılmış iş saatları və qəyyum izni ilə 15-18 yaş arası şəxslər layihə daxilində işə qəbul edilə bilər. İşin xüsusiyyətini nəzərə alaraq, RYİL-də əsasən orta təhsilli ixtisaslı işçi qüvvəsi tələb edildiyindən, 15-18 yaş arası olan işçilərin işə götürülməsi gözlənilmir.

Məsləhətçilərdən və podratçılardan bütün işçilərin şəxsiyyətini və yaşını yoxlamaq tələb olunacaqdır. Bu, işçilərdən doğum haqqında şəhadətnamə, milli şəxsiyyət vəsiqəsi, pasport və ya tibbi və ya məktəb qeydləri daxil ola biləcək rəsmi sənədləri təqdim etmələri tələb ediləcəkdir. Minimum yaşdan kiçik bir uşağın RYİL-də işlədiyini aşkar edilərsə, uşağın maraqlarına uyğun olaraq məsuliyyətli bir şəkildə uşağın işini və ya işə qəbulunu dərhal dayandırmaq üçün tədbirlər görülməlidir.

9. MÜDDƏALAR VƏ ŞƏRTLƏR

Regional Yollar və İnkişaf Layihəsinin daimi işçiləri ilə sabit aylıq əmək haqqı dərəcələri ilə fərdi müqavilələr (əmək və ya xidmət) bağlanılacaq. Bütün işə qəbul prosedurları sənədləşdirilməli və Azərbaycan Respublikasının əmək qanunvericiliyinin tələblərinə uyğun olaraq qovluqlara daxil edilməlidir.

Həftədə qırx saat məşğulluq tətbiq olunmalıdır. İş vaxtının uzadılması və məzuniyyət müddətlərinin tələb və şərtləri fərdi müqavilələrin bir hissəsi kimi razılaşdırılır.

10. ŞİKAYƏT MEXANİZMİ

Bütün əsas/birbaşa işçilər və müqaviləli işçilər üçün iş yeri problemləri və narahatlıqlarını aradan qaldırmaq üçün bir şikayət mexanizmi (ŞM) təmin ediləcəkdir. Bu cür işçilərə işə qəbul zamanı şikayət mexanizmi və istifadəsi məqsədilə hər hansı bir repressiyaya qarşı qorunması üçün tətbiq olunan

tədbirlər barədə məlumat veriləcəkdir. Şikayət mexanizminin bütün bu tipli Regional Yollar və İnkişaf Layihəsi işçiləri üçün asanlıqla əlçatan olması üçün tədbirlər görülməlidir.

İşçilər üçün Regional Yollar və İnkişaf Layihəsinə məxsus ŞM iki səviyyədə olacaq - biri RYİL-in Komponenti səviyyəsində, digəri isə LİQ səviyyəsində. Bu ŞM-nin şikayətlərin qəbulu və baxılması üçün qanuni/hüquqi sistemə alternativ/əvəzedici olmadığı vurğulanmalıdır (*ƏMSS2-nin 23-cü bəndi*). Bununla birlikdə, bu mexanizm, daha yüksək bir mərhələyə yüksəlmədən işlə/əməklə əlaqəli şikayətlərlə bağlı vasitəçilik etmək və uyğun həll yolları tapmaq məqsədilə yaradılır. Bütün işçilərin Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə görə hər zaman məhkəmə/qanuni şikayətlərin idarə edilməsi sistemində çıxmaq hüquqları var.

10.1 İŞÇİLƏRİN ŞİKAYƏT MEXANİZMİ STRUKTURU

RYİL-in Komponent səviyyəsi: Tikintiyə Nəzarət üzrə Məsləhətçi, layihə işçilərinin hər hansı bir işlə bağlı etiraz və ya şikayətini qəbul edəcək təyin olunmuş koordinatora/mərkəzə sahib olmalıdır. Məsələlərin həlli layihə yerində qarşılıqlı həll edilə bilər. Ancaq mübahisənin barışıqla həllinə nail olunmazsa, məsələlər və narahatlıqlar LİQ səviyyəsinə qaldırılacaqdır.

LİQ səviyyəsi: Sosial məsələlər üzrə mütəxəssis şikayət və müraciətlərin toplanması üçün Şikayətlər üzrə Koordinasiya Məntəqəsi/nöqtəsi (ŞKM) vəzifəsini icra edəcəkdir. O, şikayətlərin həllini asanlaşdırmaq üçün müvafiq şöbələr/təşkilat və şəxslərlə əlaqələndirmədə məsul olacaqdır.

Şikayət Mexanizmi (ŞM) yazılı, telefon, faks, sosial media və s. vasitələrlə bütün layihə işçiləri üçün əlçatan olacaqdır. Şikayət dəftəri Məsləhətçinin ofisində saxlanılacaqdır. Regional Yollar və İnkişaf Layihəsi (RYİL) işçilərinin şikayət mexanizmi işçilərin məhkəmə prosedurundan istifadə etməsinə mane olmayacaqdır. Bundan əlavə, işlərlə bağlı şikayətlərin monitorinqi rüblük olaraq LİQ tərəfindən həyata keçiriləcəkdir. Təyin olunmuş şəxs alınan şikayətləri və onların həllini nəzərdən keçirəcək və rüblük tələqqi hesabatına daxil edilmək üçün DB-na qısa bir xülasə hazırlayacaqdır.

10.2 DÜNYA BANKININ ŞİKAYƏT MEXANİZMİ STRUKTURU

Dünya Bankının (DB) dəstəklədiyi layihədən mənfi təsirləndiklərini düşünən icmalar və şəxslər şikayətlərini mövcud layihə səviyyəsində Şikayətlərin Həlli Mexanizmlərinə və ya DB-nin Şikayətlərin Həlli Xidmətinə (ŞHX) təqdim edə bilərlər. ŞHX, layihə ilə bağlı narahatlıqları həll etmək üçün daxil olan şikayətlərin dərhal nəzərdən keçirilməsini təmin edir. Layihədən təsirlənən icmalar və şəxslər Dünya Bankının siyasət və prosedurlarına riayət etməməsi nəticəsində zərərin olub olmadığını və ya yarana biləcəyini təyin edən DB-nin müstəqil Təftiş Panelinə şikayət edə bilərlər. Narahatlıqlar birbaşa Dünya Bankının diqqətinə çatdırıldıqdan və Bank Rəhbərliyinə cavab vermək üçün fürsət tanındıqdan sonra şikayətlər istənilən vaxt verilə bilər. Şikayətlərin Dünya Bankının korporativ Şikayətlərin Həlli Xidmətinə necə göndərilməsi barədə məlumat üçün səhifə:

<http://www.worldbank.org/en/projectsoperations/products-and-services/grievanceredress-service>

Dünya Bankının Təftiş Panelinə şikayətlərin verilməsi barədə məlumat üçün bu səhifəyə müraciət edin: www.inspectionpanel.org.

11. PODRATÇININ İDARƏ EDİLMƏSİ

Mülki tikinti müqavilələri (1.1 alt komponenti) və digər müqavilələr (III komponentdə), əmək və işdə sağlamlıq və təhlükəsizlik tələbləri ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə və Dünya Bankının ƏMSS2-yə uyğun olmalıdır. AAYDA, LİQ podratçıların müqavilə razılaşmalarına (öhdəliklər, bəyannamələr və zəmanətlər) və əməyin idarə edilməsi prosedurlarına uyğunluğuna diqqət yetirərək, podratçıların müqavilə ilə işə götürülən işçilərin fəaliyyətini idarə edəcək və nəzarət edəcəkdir. Buraya, dövrü yoxlamalar, təftiş və/ və ya layihə yerlərinin və iş sahələrinin yoxlanılması, habelə podratçılar tərəfindən tərtib edilmiş əməyin idarə edilməsi qeydləri və hesabatları da daxil ola bilər. Podratçıların nəzərdən keçirilə bilən əməyin idarə edilməsi qeydləri və hesabatları aşağıdakıları əhatə edəcəkdir:

- (a) üçüncü tərəflərlə müqaviləli/muzdlu işçilər arasında iş müqavilələrinin və ya razılaşmaların nümunələri
- (b) daxil olan şikayətlərə və onların həllinə aid qeydlər;
- (c) ölümlə nəticələnən hadisələr və qəzalar daxil olmaqla təhlükəsizlik yoxlamaları və bərpaedici tədbirlərin həyata keçirilməsi ilə bağlı hesabatlar;
- (d) Milli/yerli qanunlara və Dünya Bankının ƏMSS2 ilə uyğunsuzluq qeydləri;
- (e) İşdə sağlamlıq və təhlükəsizlik risklərini izah etmək üçün müqaviləli/muzdlu işçilərə verilən təlimlərin qeydləri; müqaviləli işçilərə ümumi təhlükəsizlik tədbirləri üzrə verilən təlimin qeydləri.

Mövcud pandemiya vəziyyəti qarşısında Dünya Bankı, ilk növbədə layihə podratçıları və yerli sakinləri hədəf alan COVID-19 təcili yardım planının hazırlanmasına dəstək verir və ƏMSS-lar aşağıdakı xəstəliklərlə bağlı müddəalardan ibarətdir:

- **Xəstəliklə** mübarizə üçün İST tədbirləri hazırlanacaq və həyata keçiriləcəkdir (ƏMSS2, bənd 25 (d)).
- İşçilərin layihə ilə əlaqəli xəstəliklərə məruz qalmasının qarşısını almaq və ya minimuma endirmək (ƏMSS4, bənd 2).
- Borcalan, həssas qrupların fərqli təsirlənməsini və daha yüksək həssaslığını nəzərə alaraq, layihə fəaliyyətindən yarana biləcək yoluxucu və yoluxucu olmayan xəstəliklərə məruz qalma potensialının qarşısını alacaq və ya minimuma endirəcəkdir (ƏMSS4, bənd 15).
- Borcalan müvəqqəti və ya daimi layihə işçi qüvvəsinin axını ilə əlaqəli ola bilən yoluxucu xəstəliklərin qarşısını almaq və ya minimuma endirmək üçün tədbirlər görəcəkdir (ƏMSS4, bənd 16).

Müvafiq olaraq, tikinti və icra mərhələsində COVID-19 infeksiyasına və yoluxmaya/ötürülməsinə qarşı qəbul ediləcək tədbirlər aşağıdakılardır:

- Sahədən kənar işçilərdən yoluxmanı/ötürülməni minimuma endirmək üçün Podratçılar bütün işçilərin mümkün qədər yerli səviyyədə işə götürülməsini təmin etməlidirlər.
- Podratçılar bütün işçilərə aşağıdakıları öyrətməlidir:
 - COVID-19 əlamətləri və simptomları, necə yayıldığı, özlərini necə qoruyacaqları (müntəzəm əl yuma və sosial məsafələr daxil olmaqla) və özlərində və ya digər insanlarda simptomları varsa nə etməli olduqlarını, habelə burada göstərilən siyasət və prosedurları öyrətməlidir.
 - İşçilərin təlimi mütəmadi olaraq aparılmalı, işçilərə necə davranacaqları və iş vəzifələrini necə yerinə yetirəcəkləri barədə dəqiq bir məlumat verilməlidir.
 - Təlim, bir işçinin xəstələnməsi halında ayrışdırılma və ya qərəzli məsələləri həll etməli və işçilər işə qayıtdıqda virusun trayektoriyasını başa düşməlidir.
 - Təlim, iş praktikasına düzəliş ola biləcəyini nəzərə alaraq, təhlükəsizlik prosedurlarının istifadəsi, tikintidə Şəxsi Mühafizə Avadanlığının (ŞMA) istifadəsi, İşdə Sağlamlıq və Təhlükəsizlik məsələləri və davranış qaydaları da daxil olmaqla, normal olaraq iş yerində tələb oluna biləcək bütün məsələləri əhatə etməlidir.
- Əsas təlimatların xülasəsi və COVID-19 simptomları bütün inşaat işləri sahələrində şəkillər və mətnlərlə yerli dillərdə göstərilməlidir.
- Xəstə olan və ya ehtimal olunan simptomları göstərən işçilər iş yerinə buraxılmamalı, təcrid olunmalı və dərhal yerli tibb müəssisələrinə göndərilməlidir.
- Podratçılar işçilərin yerləşdirilməsinin tənzimlənməsinin icma ilə əlaqəni azaltmaq üçün yetərli olub olmadığını yoxlamalıdırlar.
- Podratçılar sosial tənzimlənməyə imkan vermək üçün iş tənzimləmələrini, tapşırıqları və saatlarını nəzərdən keçirməlidirlər.
- Podratçılar işçilərə müvafiq formada fərdi qoruyucu vasitələr və bu cür avadanlıqların atılması üçün xüsusi zibil qutuları təqdim etməlidirlər.
- Podratçılar aşağıdakıları təmin etməlidirlər:
 - sabun, birdəfəlik kağız dəsmal və qapalı tullantı qutuları ilə təchiz olunmuş əl yuma qurğuları iş yerinin əsas yerlərində mövcud olmalı; tualet,

yeməxana və ya yemək paylanması və ya içməli su ilə təmin olunduğu yerlərdə; işçilərin yaşadığı yerlərdə; tullantı stansiyalarında; və ümumi yerlərdə, əl yuma qurğularının olmadığı və ya uyğun olmadığı yerlərdə bunların qurulması üçün tədbirlər görülməlidir.

- alkoqol əsaslı təmizləyici (varsa,% 60-95 alkoqol) da istifadə edilə bilər.
- Podratçılar iş sahəsində COVID-19 məsələləri ilə əlaqəli cəmiyyətlə bir əlaqə strategiyası tətbiq etməlidirlər.
- İşçilərə, ağılabatan əsaslandırma ilə həyatı və ya sağlamlığı üçün ciddi təhlükə hesab etdiyi bir işi tərk etməyə icazə veriləcəkdir (özləri bildirdikləri və ya çıxdıqları üçün heç bir cəza tətbiq edilmədən).

Azərbaycan Hökuməti, xəstəliyin daha da yayılmasının qarşısını almaq üçün əsas səhiyyə tədbirləri barədə məlumatları özündə cəmləşdirən COVID-19-un yoluxmasını/ötürülməsini azaltmaq üçün bir siyasət hazırlamışdır. Bu siyasət geniş ictimaiyyətin və əhəlinin xəstəliyin daha da yayılmasının qarşısını almaq üçün xəstəliyə necə yoluxa biləcəyini, həmçinin test və hadisələrin aşkarlanması, təmasların/əlaqənin izlənməsi və epidemiyanın miqyasını izləmək üçün tətbiq olunan tədbirləri ətraflı izah edir. Həmçinin bu siyasət sağlamlıq əlaqəsi, fiziki məsafə, təcrid və karantin, monitoring/nəzarət və testi əhatə edir. Bütün layihə icrası müddətində podratçılar bu siyasət və qaydaların hazırkı inkişafı barədə məlumatları daima yenilənməlidirlər.

12. ƏSAS TƏCHİZATÇILAR

Regional Yollar və İnkişaf Layihəsi çərçivəsində tikinti işləri aqreqatlar, bitum və yığma betonları bir-birinə bağlayan bloklar kimi prioritet infrastrukturun funksiyaları üçün zəruri olan tikinti materialları daxil olmaqla əsas tədarük tələb edəcəkdir. Bəzi podratçıların işçi qüvvəsi tərəfindən bu cür tikinti materialları istehsal edilə bilər. Bununla birlikdə, bir podratçı (a) əsas materialları (b) birbaşa ilkin tədarükçülərdən (c) davamlı olaraq alırsa, bu cür əsas təchizatçılar tərəfindən işə götürülən işçilər (hər üç meyara ((a)-dan (c)-yə qədər cavab verənlər) ƏMSS2-də müəyyənləşdirildiyi kimi "ilkin təchizat işçiləri" hesab olunur. İşdə Sağlamlıq və Təhlükəsizlik (İST) riskləri inşaat sektorunda, o cümlədən aktiv əməyin yoxlanma mexanizminin olmadığı daş ocaqlarında da əhəmiyyətli hesab olunur. Bu potensial riskləri aradan qaldırmaq üçün aşağıdakı tədbirlər görülməlidir:

Əsas tədarükçülərin seçimi. İlkin tədarükçülərdən tikinti materialları alarkən, podratçı bu cür təchizatçılardan uşaq əməyini/ məcburi əmək riskini və tikinti materialları istehsalında ciddi təhlükəsizlik risklərini müəyyən etmələrini tələb edir. LİQ və Tikintiyə Texniki Nəzarət üzrə Məsləhətçilər, bu cür risk müəyyənləşdirmə/ qiymətləndirmə və digər müvafiq araşdırmalardan sonra (daş ocaqları üçün lisenziyanın nəzərdən keçirilməsi kimi) tədarükçülərdən ilkin tədarüklərin satın alınmasını nəzərdən keçirəcək və təsdiq edəcəklər. Müvafiq hallarda, podratçıdan bütün satınalma sifarişlərində və əsas tədarükçülərlə müqavilələrə uşaq əməyi/ məcburi əmək və işdə təhlükəsizlik məsələləri ilə bağlı xüsusi bəndlər daxil edilməsi tələb olunacaq.

Həll prosesi. Sublayihələr çərçivəsində əsas tədarük işçiləri ilə əlaqəli uşaq əməyi/ məcburi əmək və/ və ya ciddi təhlükəsizlik hadisələri aşkar edilərsə, LİQ və Tikintiyə Texniki Nəzarət üzrə Məsləhətçilər əsas tədarükçüdən bunların aradan qaldırılması üçün müvafiq addımlar atmasını tələb edəcəklər. Bu cür həll tədbirlərinin effektivliyini müəyyənləşdirmək üçün vaxtaşırı izləniləcəkdir. Təsirlərin azaldılması tədbirləri təsirsiz olduğu təqdirdə, LİQ, mühəndis və nəzarətçi məsləhətçilər məqbul müddət ərzində əsas layihə tədarükçülərini müvafiq tələblərə cavab verdiklərini nümayiş etdirə biləcək təchizatçılarla əvəzləyəcəkdirlər.